

Nemzeti ünnep, ökumenikus istentisztelet
Zürich, 2022.10.23

Olvasmány - Ószövetség: 5Mózes 5,6 - 21

Igehirdetési alapige: Pál apostol levele a Galátabeliekhez 5,1 és 13-14

Krisztus szabadságra szabadított meg minket, álljatok meg tehát szilárdan, és ne engedjétek magatokat újra a szolgaság igájába fogni.

Mert ti testvéreim, szabadságra vagytok elhívva; csak a szabadság nehogy ürügy legyen a testnek, hanem szeretetben szolgáljatok egymásnak. Mert az egész törvény ebben az egy igében teljeseedik be: „Szeresd felebarátodat, mint magadat.”

Kedves Testvéreim a Krisztusban!

Ha bárkit megkérdeznénk, hogy mire is gondol, ha azt a szót hallja, hogy kereszténység” vagy „egyház” akkor nagy valószínűséggel olyasmit mond, hogy: „kényszer”, „merev tantételek”, „moralizmus”, „unalmas és boldogtalan életmód”.

Többek között azért is, mert az emberek – ha nem is szóról szóra – hallottak a tízparancsolatról, például, hogy „ne paráználkodj” vagy hogy „ne legyen más Istened rajtam kívül”.

És hátat fordítanak, mert az embereknek nem kell intó fegyelem vagy egy Isten, aki megmondja nekik, hogy mit csináljanak és mit ne csináljanak. A mai modern ember saját maga akar dönten. Saját meggyőződése és tapasztalata szerint megszabni, hogy mi a jó és mi a rossz.

De megdöbbenének az emberek, ha azt mondanánk nekik, hogy a kereszténység nem a kényszerről vagy értelmetlen törvények betartásáról szól, hanem pont az ellenkezőjéről: a szabadságról. Mint ahogyan hallottuk a Galátabeliekhez írt levelemből, hogy Krisztus a „szabadságra szabadított meg minket”.

Micsoda magasztos szó ez, a „szabadság”. Ma ünnepeljük a kommunista kényszeruralom elleni nemzeti felkelés 66. évfordulóját. Hát nem a szabadságért mentek tüntetni a fiatalok október 23-án? Nem azért hagyták-e ott sokan hőiesen az életüket, hogy a szabadságot megnyerjék? Vagy ahogyan Márai Sándor híres költeményében hangsúlyozza:

És kérdik, egyre többen kérdik,
Hebegve, mert végképp nem értik –
Ők, akik örökségbe kapták –:
Ilyen nagy dolog a Szabadság?

Ilyen nagy dolog lenne a szabadság? Megérte anynyi áldozatot hozni? Hisz végülis kudarcba fulladt a felkelés, és a kommunista diktatúra újra megszilárdította hatalmát, sőt talán még jobban, mint előtte.

Ilyen nagy dolog lenne a szabadság? Ha igen, márpedig igen, akkor hogyan kapcsolódik a kereszténység és a szabadság? ... Krisztus szabadságot hozott, ahogyan azt Pál apostol igéjében hallottuk: „Krisztus szabadságra szabadított meg minket.”

Dehát nem a szabadság fénykorában élünk-e napjainkban? A mai embernek szinte mindent szabad. Sok mindentől függetleníttette magát! Szabad nemét és nevét változtatnia, ahogyan éppen akarja. Partnereket váltogathat ahányszor csak akar. Az azonos nemű „párok” gyermekhez juthatnak, béranyát fogadhatnak, hogy gyermekük legyen. És lehetne még sok minden mást is felsorolni.

Nem hiába mondjuk, hogy a „liberalizmus” fénykorában élünk manapság, legalábbis itt nyugaton. A liberalizmus a latin „libertas” szóból ered, ami annyit jelent, hogy „szabadság”.

De tényleg erről beszélne a Biblia, ha azt a magasztos szót, hogy „szabadság” említi? Tényleg ezért harcoltak volna 66 évvel ezelőtt a pesti srácok és ezért ébredt volna fel a szabadság vágya a népben?

Aligha nem! A magyar nyelv egyedi sajátossága, hogy két különböző fogalmat használ, amelyet más nyelv csak egy fogalommal tud kifejezni. Különbséget kell tenni a „szabadság” és a „szabadoság” között.

A lényegi különbség az, hogy a szabadság fogalom figyelembe veszi a kötelékeinket, a környezetünket és kapcsolatainkat. Amelyek figyelembevétele nélkül nincs szabad élet és nincs szabadság. A szabadoság viszont nem veszi figyelembe ezeket a kötelékeket.

Hanem éppen ellenkezőleg függetleníteni akarja magát mindenféle köteléktől és ebben reméli megtalálni az igazi szabadságot.

Ez azonban a kudarc útja: hiszen, ha függetlenítjük magunkat attól, ami életünkre nézve szükséges, akkor az nem szabad életet hoz, hanem pont ellenkezőleg tönkre teszi az életet. Akarhatunk függetlenek lenni a levegőtől, de ez a biztos halálhoz vezet.

A szabadsághoz vezető út ugyanis figyelembe veszi a kötelékeinket, amelyekhez kötve vagyunk. Vagy ahogy Pál apostol írja: „Mert ti testvéreim, szabadságra vagytok elhívva; csak a szabadság nehogy ürügy legyen a testnek.” Ez a keresztényi szabadság nem egy feltétel nélküli szabadság, hanem ez a szabadság csak a Krisztus Jézusban igazi szabadság.

Ő nélküle a szabadság csak szabadossághoz vezet, ahol mindenki azt csinálja, amit éppen jónak lát. Ami végeredményben mindig azt jelenti, hogy a hatalmasabb gyakorolja akaratát a gyengébben. Ahol a szabadságnak nincs köteléke, ott csak az önkényuralom terjed el és sehogyan sem szolgálja az embert.

Mert az igazi szabadság ott van, ahol a szeretet uralkodik. Ahogyan Pál apostol írja: „szeretetben szolgálatok egymásnak. Mert az egész törvény ebben az egy igében teljesedik be: „Szeresd felebarátodat, mint magadat.”

Pál apostol a törvényre utal amikor a szabadságról beszél. Hát ez meg hogyan fér össze? Hát nem pont a törvény zaboláz meg minket szabad akaratunkban? Pont a „ne csináld ezt vagy azt”-ban rejlene a szabadság? Ezt nehezen hisszük el.

Pedig így van. Ugyanis mielőtt az Úr parancsokat adna, a saját szabadító cselekedetére hívja fel népe figyelmét: „Én, az Úr, vagyok a te Istened, aki kihoztalak Egyiptom földjéről, a szolgaság házából.” Az Úr népe szabadságát akarja, nem szolgaságát. Vagyis azért is vezette az Úr Izráel népét, hogy az szabadságban szolgáljon az Úrnak és nem az egyiptomi hatalomnak.

Másként fogalmazva: ha az Urat szolgáljuk, akkor valódi szabadságra lelünk. Ha függünk Istentől, szabadok leszünk a világ uralmaitól. Vagy ahogy II. János Pál pápa mondta: aki térdet hajt az Úr előtt, az az emberek előtt egyenesen áll.

Tehát ahhoz, hogy ebben a szabadságban éljen Isten népe, az Úr szükségesnek tartotta, hogy figyelembe vegyék akaratát – a tízparancsolatot.

Szabadság és törvény úgy látszik szorosan összefügg, úgy ahogy Pál apostolnál is szorosan összefügg a szabadság és a szeretet.

Vessünk egy rövid pillantást a tízparancsolatra. Közismert, hogy az első három vagy négy parancsolat – attól függ, hogyan számoljuk, itt a református és a katolikus felekezet között különbözik a számolás – az Istennel való kapcsolatot határozza meg, míg a többi hét vagy hat parancsolat az emberek közötti kapcsolatot szabályozza.

"Ne legyen más istened rajtam kívül", "Ne csinálj magadnak semmiféle istenszobrot ... Ne imádd, és ne tiszteld azokat, mert én, az Úr, a te Istened, féltőn szerető Isten vagyok!", "Ne mondd ki hiába Istenednek, az Úrnak nevét", "Tartsd meg a nyugalom napját, ... a hetedik nap a te Istenednek, az Úrnak a nyugalomnapja. Semmiféle munkát ne végezz azon".

Ezek a parancsolatok arra emlékeztetnek bennünket, hogy kötődünk Teremtőnkhez és Szabadítónkhoz. Nem mi alkotjuk a szabályokat, nem mi alkottuk e világot, nem mi szabtuk meg az egyetemes törvényeket.

Igazi szabadság csak akkor létezik, ha elismerjük az Istentől való függőségünket. Ha ez az Istentől való függés felbomlik, a többi rend is meginog, és az emberek közötti kapcsolatokat egyre inkább az emberi önkény határozza meg – ami végső soron mindig az erősebb, a kíméletlenebb és a hangsúlyosabb kiabáló igazához vezet.

A többi parancsolat "Ne ölj, ne lopj, ne paráználkodj" az emberi együttélés alapjait határozza meg. Az emberi élet, a tulajdon és a házasság, illetve a család Isten különleges védelme alatt áll.

Nem csoda, hogy az olyan ideológiák, mint a kommunizmus, nagyon pontosan megérezték, hogyan lehet megrendíteni a rendezett társadalom alapszerkezetét – az ember Istenszel való viszonya ellen harcolva, a tulajdon és a család eltörlésével. Csak így tudtak teljes hatalmat szerezni az emberek felett.

Hasonló a helyzet ezen ideológia újabb fajtáival is. A házasság fogalmának feloldására irányuló törekvések ma már több mint nyilvánvalóak. Ha a férfi és nő közötti házasság helyett mindenféle más életformát támogatnak, az közvetlen támadást jelent a család ellen.

Az isteni parancsolatok felbontása azonban nem nagyobb szabadsághoz, hanem még nagyobb instabilitáshoz és káoszhoz vezet.

Paradox módon az isteni alapok folyamatos felpuhulása egyre több és több törvényhez vezet. Hiszen a növekvő káoszt mégis valahogy rendezni kell – egyre több törvény megalkotásával. Több antik bölcs mondta, hogy az a társadalom, ahol egyre több törvényt fogalmaznak meg, veszélyben van. Mert ez a fajta társadalom elidegenedett az eredeti istenadta természeti törvényektől.

Marad az utolsó három parancsolat: "Tiszteld apádat és anyádat", "Ne tanúskodj hamisan felebarátod ellen", "Ne kívánd felebarátod feleségét, házát, mezejét, vagy bármi mást, ami felebarátodé".

Ezek olyan parancsolatok, amelyeket nem lehet büntetni a jog által. Azt, hogy valaki tiszteli-e az apját és az anyját, és ha igen, milyen mértékben, nem lehet jogilag meghatározni. Hasonlóképpen azt sem, hogy valaki vágyik-e és milyen mértékben a szomszéd vagyónára vagy feleségére.

Azt, hogy hogyan gondolkodunk és vélekedünk másokról, vagy hogy tényleg mi lakozik lelkünkben semmiképpen nem az állam dolga. Viszont az együttéléshez elengedhetetlen, hogy megszívleljük ezeket a parancsolatokat.

Ha valaki a szívében a felebarátja feleségét vagy házát kívánja, az előbb-utóbb házasságtöréshez vagy lopáshoz vezethet. Aki szájával rágalmazza felebarátját, előbb-utóbb emberölésre vetemedhet. Nem elég csak külsőleg betartani a parancsolatokat – a szívünkre is vigyáznunk kell.

A tízparancsolat tehát nem az emberi szabadságnak a kibontakozását gátolja, hanem pont ellenkezőleg, az emberi életnek a kibontakozását védelmezi. A híres Cecile de Milles „A tízparancsolat” című filmjében Mózes világosan kimondta: „A törvényt megtörni nem lehet, csak mi törethetünk meg a törvény megszegésével.”

Jézus Krisztus, az Isten Fia nem a törvényt eltörölni, hanem beteljesíteni jött e földre. Mégpedig úgy, hogy nem a betűhöz ragaszkodott, hanem a törvény szelleméhez. Ezért tudta összefoglalni a tízparancsolatot e két intelemre: „Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. És szeresd felebarátodat, mint magadat.”

Ezt ő nem csak parancsolta, hanem meg is élte. Ha valaki ebben a szeretetben él, annak a szívébe vésődik a törvény. És a törvény betűit nem azért akarja betartani, mert muszáj, hanem mert ő maga akarja. Aki ebben az isteni szeretetben él, az tudja, mit kell tenni, hogy eleget tegyen az isteni akaratnak.

Vagy ahogy Luther Márton fogalmazta: A legegyszerűbb keresztény is új tízparancsolatot fog megszabni, mert tudja, hogyan kell eleget tenni az Úr akaratának. Mert szeret!

Úgy vélem a szabadságharcosok ezt megtapasztalták. Megdöbbenően olvastam dr. Hegedűs Loránt egykori református püspök tanúbizonyságát, aki fiatal segédlelkészként élte át a szabadságharcot Pest utcáin. Szerinte a magyar szabadságharc 1956 októberében nem torkollott valami kaotikus romboló erőszakba. Sőt ellenkezőleg:

Idézet a könyvből¹: *lásd lent*

Szerintem e tanúságtétel a forradalomról egyezik azzal, amit Pál apostol írt a Galatbeliekhez:

Krisztus szabadságra szabadított meg minket, álljatok meg tehát szilárdan, és ne engedjétek magatokat újra a szolgaság igájába fogni.

Mert ti testvéreim, szabadságra vagytok elhívva; csak a szabadság nehogy ürügy legyen a testnek, hanem szeretetben szolgáljatok egymásnak. Mert az egész törvény ebben az egy igében teljesedik be: „Szeresd felebarátodat, mint magadat.”

Ámen

dr. Csukás Gergely, református lelkész

¹ Kovács Attila: A bolsevik iszonyat 100 éve – A kommunizmus Magyarországon 1919-1989-2019, Bp. 2019, 207. o.

- Carlyle Thomas azt írta egyszer, hogy retteneteseek a forradalmak, mert ha jó célért törnek is ki, pokol tüzébe mártott forradalmakká válnak, ahol istentelenségek történnek. Ezzel szemben, mint szemtanú és résztvevő állítom, hogy Thomas véleményével ellentétben 1956 mennyek tüzébe mártott forradalom volt, amelyet az igazság- és az életakarát robbantott ki. Ez a forradalom nem tűrte, hogy idegen istenek imádata térítse el céljától. Egyedüli „istene” a szeretet volt. Még bálványt sem imádot, sőt ledöntötte azokat – lásd a Sztálin-szobor sorsát. A legdöbbenetesebb benyomásom azonban az volt, hogy szitokszó, káromkodás el nem hangzott a forradalom ideje alatt. Egyetlen helyszínen nem hallottam ilyet. Ellenben a szeretet mindenütt ott volt, hálaadó hangulat uralkodott a forradalmi tömegben! Lényegében az egész Tízparancsolat megvalósult ezekben a napokban. Az Úr és az Isten tiszteletéről, szolgálatáról már szót ejtettem. A szülők tisztelete pedig kölcsönössé vált, amennyiben nem csak a gyermekek tisztelték szüleiket, hanem a szülők is tisztelték a forradalomban részt vevő fiaikat, a „pesti srácokat”. A „Ne ölj!” parancs maximális betartására azt hiszem, mindennél többet mond az a számadat, hogy a forradalom halottjaiból 99%-ot tett ki az önfeláldozó forradalmárok aránya és mindössze 1%-nyi volt a másik oldal halottainak száma. A legteljesebb, paráznaság-mentes, szeretetölelések jellemezték a forradalom napjait. Emellett a légnyomás által bezúzott kirakatokból, az áldozatok hozzátartozóinak kirakott pénzgyűjtőkből egyetlen forint nem hiányzott, senki nem lopott semmit! Nem hallhattunk hamis tanúzást, hamis rágalmakat, mert mindenki az életét, a javát áldozta fel a javulás oltárán.